

Sektörel Rekabet Gücü Analizi: Türkiye ve Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği Örgütü (Orman Ürünleri Sektörü Örneği)

Sectoral Competitiveness Analysis: Türkiye and the Asia-Pacific Economic Cooperation Organization (The Case of Forest Products Sector)

 Kadri Cemil AKYÜZ¹, Nadir ERSEN², İlker AKYÜZ¹

Özet

Dünya genelinde meydana gelen ekonomik ve siyasal mücadeleler ülkeleri bireysel olarak hareket etmekten uzaklaştırmakta ve bir grup içine yönelmeye zorlamaktadır. Ülke refahı ve yaşayan insanların mutluluğu için zorunlu görünen bu örgütler birçok farklı amaçla oluşmakla birlikte temel kaygı ekonomik faaliyetler üzerinedir. Gerek örgüt içi ve gerekse örgütün diğer ekonomik yapılara karşı başarılı olmasında rekabet gücü temel belirleyici kriter niteliğindedir. Rekabette üstünlük ekonomik başarıyı ekonomik başarı ise toplumsal refah artışını getirmektedir. Özellikle ikinci dünya savaşı sonrası ortaya çıkmaya başlayan bu organizasyonların en önemlilerinden biri Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği Örgütü olarak bilinen APEC'dir. Bu çalışmada Türkiye ve APEC üyesi 21 ülkenin orman ürünleri sanayi alanında sahip oldukları rekabet güçlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Açıklanmış karşılıklı üstünlükler yöntemi kullanılarak yapılan çalışma 2004-2023 yılları dış ticaret verileri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda özellikle mobilya ve kâğıt ve kâğıt ürünleri alanında ülkemizin APEC üyesi ülkelerle rekabet edebileceği ve alınacak önlemler ile pazar hakimiyeti sağlayabileceği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Orman ürünleri sanayi, Türkiye, APEC, Açıklanmış karşılıklı üstünlükler yöntemi

Abstract

The economic and political struggles taking place around the world force countries away from acting individually and force them to turn to a group. These organizations, which seem to be necessary for the welfare of the country and the happiness of the people living there, are formed for many different purposes, but the main concern is about economic activities. Competitiveness is the main determining criterion for the success of the organization both within the organization and against other economic structures. Superiority in competition brings economic success, and economic success brings increase in social welfare. One of the most important of these organizations, which began to emerge especially after the Second World War, is the Asia Pacific Economic Cooperation Organization (APEC). In this study, it is aimed to comparatively examine the competitiveness of Türkiye and 21 APEC member countries in the field of Forest Products Industry. The study conducted using Revealed Comparative Advantages method was conducted using foreign trade data for the years 2004-2023. As a result of the study, it was determined that our country could compete with APEC member countries, especially in the fields of furniture and paper and paper products, and could establish market dominance with the measures to be taken.

Keywords: Forest products industry, Türkiye, APEC, Revealed comparative advantages method

1. Giriş

Üretim ve tüketim alışkanlıklarının sınırları aşması, sermaye hareketinin serbestleşmesi, teknoloji ve bilişim sektöründe oluşan yenilikler ile ekonomiler farklı arayışlar içine girmiş ve ticarete yön verecek oluşumlar kendini göstermeye başlamıştır. Kaynak ve maliyet esaslı ülkeler arasında oluşan üretim bağımlılıkları, ekonomik işbirliği anlaşmaları ile başlamakta ve ekonomik bütünleşme ile sonuçlanan bölgesel ve küresel rekabet odakları halini almaktadır (Öztürk, 2020). Ülkeler arasında oluşan ekonomik birliktelikler ile maliyetler azaltılmakta, rekabet edebilir fiyatlandırmalar oluşmakta, yeni yatırımlar için ülkeler cazip hale gelmekle ve istihdam artışı sağlanarak işsizlik sorunu çözülebilmektedir. Gelişmiş ülkeler ürünlerinin satışlarını daha kolay yoldan yaparken gelişmekte olan ülkeler ise işbirlikleri sayesinde kalkınma problemlerini çözebilmektedirler. Ayrıca oluşan bu bağımlılık ve işbirlikleri ile uluslararası alanda oluşan krizlerden ülkelerin en az düzeyde etkilenmesi mümkün olmaktadır.

Özellikle soğuk savaşın sona ermesi ile ortaya çıkmaya başlayan ve farklı coğrafyalarda bulunan ülkelerin daha rahat iletişime geçmesi ile kendini göstermeye başlayan örgütlenme süreci temelde iki amaç doğrultusunda oluşur. İlki örgütü oluşturan devletlerin ortak çıkarlarının korunması ve bu doğrultuda güçlerini birleştirmeleri, ikincisi ise uluslararası ortamda aranan düzen ve istikrardır. (Terzi, 2019) Siyasi, ekonomik ve güvenlik gerekçeleri ile oluşturulan örgütlerden biri olan Asya- Pasifik İşbirliği Örgütü (APEC) ticaret ve yatırımların serbestleşmesi ile işbirliklerinin ekonomik güce dönüşmesini amaçlayan bir örgüt niteliğindedir. Merkezi Singapur olan ve 1989 yılında kurulan APEC ekonomik işbirliklerini teşvik etmek, bölgede sürdürülebilir ekonomik büyüme yardımıyla kalkınmaya destek olmak, güvenlik endişelerini ve ticari engelleri azaltmak, ekonomileri verimli hale dönüştürmek ve uyumlu bir toplum oluşturmak amaçlarını taşımaktadır (Türk, 2012). Başlangıçta 12 üye ile kurulan APEC yıllar içinde 21 üyeye ulaşmış durumdadır (Avustralya, Brunei, Kanada, Şili, Çin, Hong Kong (Çin), Tayvan (Çin), Endonezya, Japonya, Kore, Malezya, Meksika, Yeni Zelanda, Papua Yeni Gine, Peru, Filipinler, Rusya Federasyonu, Singapur, Tayland, Amerika Birleşik Devletleri ve Vietnam). APEC birçok örgütten farklı olarak açık ve diyalog süreciyle faaliyetlerini yürütmekte, alınan kararlar oybirliği ile alınmakta ve yükümlülükler gönüllülük esasına göre yerine getirilmektedir. Endonezya'nın Bogor şehrinde 1994 yılında alınan kararla, sanayileşmiş ülkeler için 2010, gelişmekte olan ülkeler için 2020 yılı olarak öngörülen hedefler doğrultusunda Asya-Pasifik bölgesinin serbest ticaret ve yatırım alanı haline getirilmesi benimsenmiştir (Başar, 2007).

Böylelikle yatırım ve ticaret anlaşmaları ile gelişmiş ülkelerin gelişmekte olan ülkelere katkı sağlanması düşünülmüştür.

APEC üyelerinin dünya genelinde sahip oldukları dış ticaret hacmi, nüfus düzeyleri ve üretim güçleri dikkate alındığında azımsanmayacak bir ekonomik ve demografik yapıya sahip oldukları görülmektedir. Dünya nüfusunun yaklaşık %40'lık bölümünü barındıran (2.7 milyar kişi), dört farklı kıtaya yayılmış, dünya ekonomisinin %55'ini, dünya ticaretinin %45'ini oluşturan APEC önemli bir ekonomik aktör konumundadır (Anonim, 2024). 2023 yılını ortalama %3.5 seviyesinde bir ekonomik büyüme ile tamamlayan APEC ülkeleri (APEC harici diğer dünya ülkeleri ortalaması yaklaşık %3.1) 2024 yılının ilk çeyreğinde yaklaşık %3.3' lük bir ekonomik büyüme elde etmişlerdir. Örgüt genelinde enflasyon oranı 2024 yılı ilk çeyreğinde yaklaşık %2.9 seviyelerindedir (APEC, 2024). APEC üyelerinin 10 yıllık dönem bazında dünya ticaretinde sahip oldukları ihracat değeri dikkate alındığında 2014 yılında 9110 milyar dolar seviyesinde olan ihracat büyüklüğünün 2023 yılında %30 düzeyinde bir artışla 11780 milyar dolar düzeyine yükselmiş olduğu görülmektedir. Aynı yıllar kapsamında tüm Dünya genelinde gerçekleşen ihracatın 2014 yılında 18860 milyar dolar düzeyinde olduğu 2023 yılında ise 19300 milyar dolar seviyesine yükseldiği görülmektedir. APEC 2014 yılında Dünya ihracatının %48.3'lük kısmını gerçekleştirirken 2023 yılında bu oran %61 seviyelerine yükselmiştir (Trademap, 2024). APEC ülkelerinin bu denli bir ihracat ağırlığına sahip olmasında Çin ve Amerika Birleşik Devletleri'nin etkisi dikkate çekici boyuttadır.

Yapılan bu çalışmada Türkiye'nin tüm dış ticaretinde ve orman ürünleri sanayinin sektörel boyutunda APEC ülkelerinin sahip olduğu konum ve orman ürünleri sanayinin rekabet gücünün incelenmesi amaçlanmıştır. 2004 ve 2023 yılları kapsamında yapılan çalışmada rekabet ve uzmanlaşma düzeyleri açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler yaklaşımı yardımıyla hesaplanmıştır.

1.1. Türkiye Dış Ticaretinde APEC

Türkiye'nin birçok Dünya ülkesi ile olduğu gibi APEC üyesi ülkeler ile ticari ilişkileri bulunmaktadır. Türkiye ile APEC arasında gerçekleşen dış ticaret düzeyi Çizelge 1 ve 2'de görülmektedir (Trademap, 2024).

Çizelge 1. Türkiye-APEC İhracat Düzeyi (Bin Dolar).

Yıllar	Türkiye'nin APEC Ülkelerine İhracatı	Türkiye'nin Toplam İhracatı	APEC Payı (%)
2004	8856136	63167153	14.0
2005	9539720	73476408	13.0
2006	11183695	85534462	13.1
2007	12412939	107271750	11.6
2008	16014170	132027196	12.1
2009	10903522	102142613	10.7
2010	14360386	113883219	12.7
2011	18040310	134906869	13.4
2012	19881289	152461737	13.0
2013	22986904	161480915	14.2
2014	21510504	166504862	12.9
2015	17253777	143844066	12.0
2016	15816516	142606247	11.1
2017	20390279	156992940	14.9
2018	22155337	167923862	13.2
2019	23422678	180870841	12.9
2020	24518644	169657940	14.5
2021	34159810	225264314	15.2
2022	39999584	254171899	15.7
2023	38837508	255777398	15.2

Çizelge 1’de yer alan veriler incelendiğinde APEC üyesi ülkelerin 20 yıllık düzeyde toplam ihracatımız içinde ortalama olarak %13 düzeyinde bir ağırlık sahibi olduğu gözükmemektedir. En yüksek pay 2022 yılı içinde (%15.7) gerçekleşirken en düşük pay ise 2009 yılında (%10.7) oluşmuştur. Çizelge 2’de yer alan ithalat verileri dikkate alındığında ise toplam ithalatımızın yaklaşık %36’lık kesiminin APEC üyesi ülkelere gerçekleştirildiği görülmektedir. En düşük pay 2004 (%28.7) en yüksek pay ise 2022 yılında (%40.3) oluşmuştur (Trademap, 2024).

Çizelge 2. Türkiye-APEC İthalat Düzeyi (Bin Dolar).

Yıllar	Türkiye'nin APEC Ülkelerinden İthalatı	Türkiye'nin toplam İthalatı	APEC Payı (%)
2004	27999595	97537611	28.7
2005	3739.292	116770590	32.0
2006	47615021	139571710	34.1
2007	62161663	170062715	36.5
2008	77290592	201963574	38.3
2009	53929130	140928421	38.3
2010	68371314	185544332	36.8
2011	84301885	240841676	35.0
2012	82710703	236545141	35.0
2013	88394465	260822803	33.9
2014	88796356	251142429	35.6
2015	77806841	207235628	37.5
2016	73476722	198601934	37.0
2017	83549748	233799651	35.7
2018	78680957	223046879	35.3
2019	75186205	210346890	35.7
2020	72692121	219514373	33.1
2021	100765111	271422758	37.1
2022	148148113	363710987	40.3
2023	139955207	361763873	38.7

1.2. Orman Ürünleri Sanayi ve APEC

Türkiye'nin APEC üyesi ülkeleri ile olan dış ticaret ilişkileri özellikle sanayi sektörü genelinde yoğunlaşmış durumdadır. Birçok sanayi alt grubunda olduğu gibi orman ürünleri sanayi alanında da oldukça ciddi boyutlarda dış ticaret rakamları oluşmuştur. Orman ürünleri sanayi sektörü üç farklı alt sektörel yapı içerisinde (ağaç ve ağaç ürünleri, kâğıt ve kâğıt ürünleri, mobilya) üretim ve ticaret faaliyetlerinin yürütüldüğü sektör konumundadır. İncelenen yıllar kapsamında APEC üyesi ülkeler ile yapılan dış ticaret düzeyi aşağıda yer alan tablolarda gösterilmiştir. Çizelge 3 ve 4'te Türkiye'nin APEC üyesi ülkeler ile 2004-2023 yılları kapsamında ağaç ve ağaç ürünleri sanayi alt sektöründe yapmış olduğu dış ticaret rakamları ve toplam dış ticaret içindeki payları görülmektedir. İncelenen yıllar kapsamında artış ve azalışlar görülmesine karşın 2004 ve 2023 yılları genelinde APEC ülkeleri genelinde ihracat payında iki katından daha yüksek bir artış elde edilmiştir. En yüksek ihracat düzeyi 2021 yılında gerçekleşirken en düşük ihracat düzeyi 2009 yılında oluşmuştur. Ağaç ve ağaç ürünleri alanında, 2021 yılı haricinde, yapılan ithalat ihracattan daha yüksek boyutlardadır. Özellikle son yıllarda oluşan artışlarla ithalat düzeyi 2004 yılına göre yüzdelik payda iki kata yakın bir artış göstermiş ve tüm dönem kapsamında en yüksek yüzdelik değere 2023 yılında ulaşılmıştır. Ağaç ve ağaç ürünlerinin tüm dış ticaret rakamları incelendiğinde özellikle ihracatın 2018 yılı sonrasında önemli artışlar göstererek ithalat rakamlarını geçtiği görülmektedir (Trademap, 2024).

Çizelge 3. Türkiye- APEC Ağaç ve Ağaç Ürünleri İhracat Düzeyi (Bin Dolar).

Yıllar	Türkiye'nin APEC Ülkelerine Ağaç ve Ağaç Ürünleri İhracatı	Türkiye'nin Toplam Ağaç ve Ağaç Ürünleri İhracatı	APEC Payı (%)
2004	10074	203275	4.5
2005	14056	249516	5.6
2006	20447	335594	6.1
2007	18609	455776	4.1
2008	29267	534723	5.5
2009	15866	510033	3.1
2010	26703	573200	4.6
2011	28528	652926	4.4
2012	29788	657955	4.5
2013	45859	715623	6.4
2014	42544	839071	5.1
2015	25688	692752	3.7
2016	25866	675923	3.8
2017	41222	762890	5.4
2018	54044	826635	6.5
2019	69839	874892	7.9
2020	115423	977024	11.8
2021	192954	1473783	13.1
2022	222015	1819492	12.2
2023	192660	1802120	10.7

Çizelge 4. Türkiye- APEC Ağaç ve Ağaç Ürünleri İthalat Düzeyi (Bin Dolar).

Yıllar	Türkiye'nin APEC Ülkelerinden Ağaç ve Ağaç Ürünleri İthalatı	Türkiye'nin Toplam Ağaç ve Ağaç Ürünleri İthalatı	APEC Payı (%)
2004	136337	56831	24.0
2005	236563	795368	29.7
2006	364738	934789	39.0
2007	428726	1158544	37.0
2008	372707	1159347	32.1
2009	202102	731506	27.6
2010	299949	1098395	27.3
2011	394361	1427787	27.6
2012	486201	1619739	30.0
2013	470860	1587506	29.7
2014	470243	1507003	31.2
2015	541851	1505157	36.0
2016	496139	1265053	39.2
2017	432449	1132786	38.2
2018	303000	827893	36.6
2019	120619	423504	28.5
2020	127065	444065	28.6
2021	150771	485105	31.1
2022	354191	784846	45.1
2023	510626	1094651	46.6

Türkiye'nin APEC ülkeleri ile yapmış olduğu kâğıt ve kâğıt ürünleri ticaret boyutu Çizelge 5 ve 6'da gösterilmektedir. Toplam kâğıt ürünleri ihracatı içerisinde APEC payı 2004 yılında %4.7 ve 22 milyon dolar seviyesinde iken 2023 yılında %10.3 ile 261 milyon dolar seviyesine yükselmiştir. Yüzdesel değişim iki katın üzerinde gerçekleşirken dolar bazlı değişim ise yaklaşık 5 kat artış göstermiştir. En yüksek pay 2020 yılında, en düşük pay ise 2016 yılında gerçekleşmiştir. Kâğıt ve kâğıt ürünleri ithalat rakamlarının gösterildiği Çizelge 6 incelendiğinde kâğıt ve kâğıt ürünlerinde oluşan ithalat bağımlılığının sonuçları görülebilmektedir. Türkiye 2004 yılında 1.5 milyar dolar üzerinde bir kâğıt ithalatı yaparken 2023 yılında bu rakam 3 milyar doların üzerine yükselmiş durumdadır. APEC üyeleri düzeyinde gerçekleştirilen ithalat dikkate alındığında 2004 yılında 270 milyon dolar seviyesinde olan ithalat rakamı 2023 yılında 900 milyon dolar seviyelerine yaklaşmış durumdadır. Türkiye'nin toplam kâğıt ithalatının 2004 yılında %17.6 sı APEC üyesi ülkelere gerçekleştirilirken bu pay 2023 yılında %29 seviyesine yükselmiştir. En yüksek ithalat payı 2014 yılında oluşmuştur (Trademap, 2024).

Çizelge 5. Türkiye- APEC Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri İhracat Düzeyi (Bin Dolar).

Yıllar	Türkiye'nin APEC Ülkelerine Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri İhracatı	Türkiye'nin Toplam Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri İhracatı	APEC Payı (%)
2004	22326	478502	4.7
2005	22156	582102	3.8
2006	21032	624665	3.4
2007	32872	861427	3.8
2008	57067	1077654	5.3
2009	49005	1004771	4.9
2010	53967	1216835	4.4
2011	57363	1427255	4.0
2012	36561	1033096	3.5
2013	56053	1128332	5.0
2014	44048	1185312	3.7
2015	39716	1185515	3.3
2016	35246	1354573	2.6
2017	81298	1520374	5.3
2018	80601	1715787	4.7
2019	141564	1785426	7.9
2020	223745	1725418	13.0
2021	177297	2163003	8.2
2022	290710	2843397	10.2
2023	261063	2531741	10.3

Çizelge 6. Türkiye- APEC Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri İthalat Düzeyi (Bin Dolar).

Yıllar	Türkiye'nin APEC Ülkelerinden Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri İthalatı	Türkiye'nin Toplam Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri İthalatı	APEC Payı (%)
2004	269370	1527642	17.6
2005	419623	1766522	23.8
2006	494220	2043051	24.2
2007	733318	2469551	29.7
2008	812799	2605213	31.2
2009	629801	2214106	28.4
2010	853376	2819742	30.2
2011	934195	3109936	30.0
2012	841178	2882668	29.2
2013	990726	3112428	31.8
2014	1092877	3190868	34.2
2015	836611	2683943	31.2
2016	831505	2684713	31.0
2017	791046	2811917	28.1
2018	767039	2749839	27.9
2019	647122	2530897	25.6
2020	566183	2428686	23.3
2021	587680	2741500	21.4
2022	1344960	4055261	33.2
2023	894489	3070347	29.1

Mobilya dış ticaret rakamları incelendiğinde (Çizelge 7 ve 8) tüm yıllarda görülen dış ticaret fazlası dikkat çekmektedir. Türkiye'nin dış ticaret fazlalığı 2004 yılında yaklaşık 458 milyon dolar seviyesinde iken, 2023 yılında 4 milyar dolar seviyesini aşmış durumdadır. APEC üyesi ülkeler kapsamında bu durum değerlendirildiğinde 2004 yılında oluşan 52

milyon dolar seviyesindeki dış ticaret açığı 2023 yılında 19 milyon dolar seviyesine yaklaşan bir dış ticaret fazlasına dönüşmüş durumdadır. İhracatta APEC ülkeleri en yüksek payı 2021 yılında oluştururken en düşük pay 2009 yılında gerçekleşmiştir. İthalatta ise 2010-2015 yılları dikkat çekici boyuttadır (Trademap, 2024).

Çizelge 7. Türkiye- APEC Mobilya İhracat Düzeyi (Bin Dolar).

Yıllar	Türkiye'nin APEC Ülkelerine Mobilya İhracatı	Türkiye'nin Toplam Mobilya İhracatı	APEC Payı (%)
2004	62639	855708	7.3
2005	70922	958345	7.4
2006	79578	1101803	7.2
2007	111242	1484142	7.5
2008	148051	1891086	7.8
2009	59679	1588862	3.8
2010	84759	1786405	4.7
2011	136419	2110175	6.5
2012	158407	2420661	6.5
2013	219107	2929316	7.5
2014	202846	3055601	6.6
2015	175601	2753347	6.4
2016	180064	2658942	6.8
2017	177862	2760345	6.4
2018	252409	3130599	8.1
2019	296369	3868865	7.7
2020	386425	3897049	9.9
2021	495925	4788354	10.3
2022	464411	5260726	8.8
2023	430799	5149154	8.4

Çizelge 8. Türkiye- APEC Mobilya İthalat Düzeyi (Bin Dolar).

Yıllar	Türkiye'nin APEC Ülkelerinden Mobilya İthalatı	Türkiye'nin Toplam Mobilya İthalatı	APEC Payı (%)
2004	114879	397835	28.9
2005	188878	530061	35.6
2006	310683	734300	42.3
2007	455070	990600	45.9
2008	544641	1114284	48.9
2009	385988	789849	48.9
2010	595853	1080935	55.1
2011	739986	1389296	53.3
2012	666052	1204663	55.3
2013	812982	1488767	54.6
2014	915989	1569026	58.4
2015	795116	1376397	57.8
2016	457243	1007000	45.4
2017	387511	946807	41.0
2018	340073	843292	40.3
2019	287405	758159	37.9
2020	293934	720772	41.0
2021	330972	796706	41.5
2022	356759	906033	39.4
2023	412098	1067448	38.6

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Materyal

Ülkemizin imalat sanayi sektörel yapılanmasında önemli bir yer tutan orman ürünleri sektörü üç farklı alt sektörel yapıdan oluşmaktadır (ağaç ve ağaç ürünleri, kâğıt ve kâğıt ürünleri, mobilya). Çalışmada sektörün APEC ülkeleri karşısında nasıl bir rekabet konumunda bulunduğu belirlenmesi hedeflenmiştir. 2004-2023 yıllarını kapsayan çalışmada üç farklı alt sektörel grup düzeyinde nasıl bir rekabet pozisyonunda yer aldıkları yapılan analizlerle belirlenmiştir. Çalışma amacıyla kullanılan dış ticaret rakamları TradeMap internet sitesinden elde edilmiştir (Trademap, 2024).

2.2. Yöntem

Çalışmada; Liesner (1958) tarafından rekabet gücünün ölçülmesi amacıyla oluşturulan ve daha sonra Balassa (1965) tarafından geliştirilen ve günümüze kadar yaygın olarak kullanılan Açıklanmış Karşılıklı Üstünlükler Yöntemi (Revealed Comparative Advantage–RCA) kullanılmıştır.

Liesner (1958) tarafından oluşturulan, ihracat verileri kullanılarak rekabet gücünün ölçmeyi amaçlayan ve ülkenin herhangi bir sektör ya da ürün grubundaki ihracatını başka ülke ya da ürün grupları ihracatı ile karşılaştıran indeks, Balassa (1965) tarafından bazı eksiklikleri nedeniyle geliştirilmiştir.

Denklem 1’de formülasyonu ve tanımlamaları yer alan endeks sonucunda elde edilecek 1’ den küçük bir değer ülkenin ilgili mal düzeyinde açıklanmış karşılıklı üstünlükler bakımından rekabet gücünün olmadığını yani dezavantaja sahip olduğunu ve 1’ den büyük bir değer ise o mal grubunda uzmanlaşmış olduğunu yani açıklanmış karşılıklı üstünlüğe sahip olduğunu göstermektedir (Balassa, 1965; Kum, 1999; Altay ve Gürpınar, 2008).

$$RCA_{ij} = \frac{\left(\frac{X_{ij}}{X_{it}}\right)}{\left(\frac{X_{wj}}{X_{wt}}\right)} \quad (1)$$

İndekste;

X_{ij} : İ ülkesinin J malı ihracatı,

X_{it} : İ ülkesinin toplam ihracatı,

X_{wj} : Dünya J malı ihracatı,

X_{wt} : Dünya toplam ihracatı düzeylerini sembolize etmektedir.

3. Bulgular ve Tartışma

Açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük endeksi kullanılarak yapılan analiz sonuçları aşağıda gösterilmektedir. Çizelge 9’da ağaç ve ağaç ürünleri ürün grubuna bağlı olarak yapılan analizler değerlendirildiğinde Türkiye’nin özellikle 2022-2023 yıllarında rekabet gücünü yükseltmiş olduğu dikkat çekmektedir. 2004-2023 yılları arası rekabet gücünde sürekli artış gösteren bir eğilim olmasına karşın son iki yılda yakalanan düzey birçok ülkeyi geride bırakacak durumdadır. Bu ürün grubunda tüm yıllarda Yeni Zelanda yüksek rekabet gücüne sahiptir. Yıllık ortalamalar dikkate alındığında Papua Yeni Gine yüksek bir rekabet gücüne sahip gözükmemekte ve Yeni Zelanda’dan sonra en güçlü ülke konumunda yer almaktadır. Ancak veri akışının bazı yıllar olmamış olması veri güvenliği açısından dikkat çekici niteliktedir. Bu nedenle rakamlarda görülen yükselmesinin çok sağlıklı olmadığı düşüncesi bu ülkeyi rekabet sıralaması dışında tutmamıza neden olmuştur. Yeni Zelanda’yı Şili, Kanada ve Filipinler izlemektedir. Bu ürün grubunda rekabet gücü Türkiye’ye göre yüksek olan ülkeler Endonezya, Rusya, Malezya, Vietnam ve Tayland’dır.

Kâğıt ve kâğıt ürünleri ürün grubuna ait yapılan hesaplama sonuçları Çizelge 10’da gösterilmiştir. Bu ürün grubunda Türkiye dikkate değer bir rekabet üstünlüğüne sahiptir. 2004 yılından 2023 yılına kadar sürekli artış gösteren rekabet gücü APEC üyesi birçok ülkeyi geride bırakacak niteliktedir. Tüm yıllar ortalamasına bakıldığında Endonezya, Kanada, ABD ve Yeni Zelanda bu ürün grubunda rekabet gücü en üst seviyede olan ülkelerdir. Özellikle son 5 yıl dikkate alındığında Endonezya ve Kanada’dan sonra Türkiye’nin en güçlü üçüncü ülke konumunda bulunması gelecek yıllar açısından sektörün dünya piyasalarında daha etkili olacağının göstergesi niteliğindedir.

Orman Ürünleri Sanayi grubunda ülkemizin rekabet gücü en yüksek olan ürün grubu mobilya ürün grubudur. Çizelge 11’ de yer alan analiz sonuçları incelendiğinde 2004-2023 yıllarının tamamında rekabet katsayısı ”1” üzeri olan mobilya alt sektörü artan bir düzeyde rekabet gücünü yükseltmiştir. Bu ürün grubunda yıllık ortalamalar dikkate alındığında Vietnam, Çin, Meksika ve Türkiye ilk sıralarda yer almaktadır. Rekabet açısından Türkiye’nin en güçlü olduğu yıl 2022 iken, en düşük değere sahip olduğu yıl 2006’dır.

Çizelge 9. Ağaç ve Ağaç Ürünleri Rekabet Düzeyi.

Ülkeler	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Yıl Ort.
Türkiye	0.312	0.346	0.426	0.477	0.547	0.684	0.719	0.733	0.674	0.642	0.69	0.642	0.599	0.639	0.647	0.682	0.757	0.788	0.967	1.118	0.654
Avustralya	0.104	0.915	0.889	0.948	0.935	0.869	0.846	0.70	0.61	0.58	0.671	0.874	0.94	0.948	0.932	0.878	0.699	0.395	0.386	0.451	0.728
Brunei	0.004	0.001	0.006	0.006	0.012	0.026	0.05	0.018	0.016	0.017	0.041	0.052	0.076	0.035	0.031	0.047	0.014	0.02	0.016	0.015	0.025
Kanada	5.177	4.743	4.295	3.374	2.753	2.843	3.138	3.081	3.446	3.915	3.638	3.798	4.275	4.403	4.153	3.675	4.532	5.385	4.46	3.737	3.941
Şili	5.188	4.544	3.708	3.347	4.006	3.979	3.808	4.046	4.189	4.124	4.55	4.756	4.923	4.415	4.528	4.495	4.16	3.433	4.09	3.495	4.189
Çin	0.82	0.858	0.961	0.9	0.881	0.879	0.873	0.906	0.939	0.836	0.846	0.83	0.813	0.793	0.785	0.754	0.688	0.667	0.687	0.737	0.822
Hong	0.263	0.202	0.184	0.17	0.159	0.141	0.137	0.135	0.129	0.117	0.147	0.09	0.057	0.046	0.038	0.045	0.024	0.024	0.02	0.026	0.107
Tayvan	0.173	0.147	0.137	0.123	0.122	0.115	0.096	0.097	0.104	0.10	0.088	0.081	0.074	0.074	0.065	0.063	0.049	0.039	0.038	0.04	0.091
Endonezya	4.437	3.706	3.618	3.08	2.84	2.752	2.658	2.512	2.835	2.885	3.168	3.55	3.385	3.121	3.238	3.223	3.053	2.562	2.157	2.444	3.061
Japonya	0.015	0.098	0.013	0.015	0.002	0.027	0.021	0.022	0.023	0.025	0.033	0.04	0.043	0.054	0.056	0.063	0.068	0.069	0.072	0.079	0.041
Kore	0.037	0.026	0.017	0.017	0.019	0.021	0.017	0.02	0.027	0.024	0.024	0.022	0.023	0.02	0.02	0.022	0.019	0.013	0.013	0.016	0.02
Malezya	2.911	2.917	3.15	2.998	2.901	3.282	3.103	2.996	3.004	2.765	2.544	2.506	2.333	2.126	1.904	1.778	1.311	1.036	1.059	1.162	2.389
Meksika	0.196	0.194	0.203	0.17	0.18	0.176	0.137	0.129	0.144	0.156	0.133	0.145	0.139	0.149	0.144	0.16	0.188	0.196	0.19	0.213	0.167
Yeni Zelanda	6.643	6.334	6.712	6.421	6.88	8.008	9.678	10.15	10.72	11.64	10.03	9.586	10.77	11.78	12.42	12.25	10.28	10.83	10.24	11.5	9.643
Papua Yeni Gine	6.603	-	-	-	-	-	-	6.641	9.29	-	-	-	-	-	-	4.958	4.146	3.995	5.532	6.856	6.002
Peru	0.931	1.105	0.908	0.778	0.902	0.764	0.659	0.524	0.534	0.518	0.578	0.58	0.437	0.35	0.327	0.365	0.298	0.251	0.275	0.238	0.566
Filipinler	0.408	0.446	1.578	1.811	2.643	3.086	2.964	5.508	6.749	8.254	6.861	6.61	6.462	2.943	1.316	1.32	1.089	1.07	1.038	0.903	3.152
Rusya	2.418	2.404	2.392	2.82	2.248	2.529	2.192	2.043	2.005	2.014	2.136	2.459	2.892	2.911	2.638	2.721	3.199	2.875	2.204	2.049	2.457
Singapur	0.095	0.08	0.071	0.075	0.074	0.062	0.054	0.057	0.052	0.04	0.042	0.036	0.028	0.034	0.029	0.031	0.018	0.017	0.016	0.019	0.046
Tayland	0.907	0.847	0.89	0.87	0.957	1.095	1.207	1.337	1.36	1.382	1.393	1.348	1.447	1.594	1.367	1.362	1.3	1.323	1.409	1.87	1.263
ABD	0.702	0.694	0.656	0.659	0.705	0.706	0.891	0.809	0.798	0.823	0.824	0.791	0.786	0.831	0.779	0.713	0.707	0.67	0.683	0.747	0.748
Vietnam	0.77	0.832	0.94	1.115	1.177	1.226	1.713	1.991	1.999	2.226	1.928	2.039	1.641	1.506	1.698	1.839	1.638	1.635	2.131	2.065	1.605
Yıl Ort.	1.777	1.497	1.512	1.436	1.473	1.584	1.664	2.020	2.256	2.051	1.922	1.944	2.006	1.846	1.767	1.883	1.738	1.695	1.712	1.808	-

Çizelge 10. Kağıt ve Kağıt Ürünleri Rekabet Düzeyi.

Ülkeler	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Yıl Ort.
Türkiye	0.526	0.6	0.593	0.667	0.728	0.799	0.954	1.017	0.752	0.767	0.773	0.867	0.989	1.052	1.11	1.084	1.117	1.143	1.3	1.253	0.904
Avustralya	0.468	0.397	0.373	0.368	0.301	0.285	0.321	0.326	0.35	0.385	0.487	0.425	0.408	0.379	0.372	0.314	0.286	0.263	0.216	0.206	0.346
Brunei	0.004	0.004	0.003	0.003	0.003	0.004	0.005	0.014	0.008	0.016	0.006	0.011	0.056	0.014	0.01	0.015	0.008	0.009	0.004	0.005	0.01
Kanada	2.601	2.665	2.638	2.386	2.434	2.442	2.216	2.105	2.074	2.051	1.962	1.981	1.909	1.806	1.921	1.805	1.808	1.704	1.645	1.764	2.095
Şili	0.831	0.796	0.716	0.652	0.772	0.922	0.829	0.864	0.899	0.84	0.834	0.854	0.841	0.776	0.773	0.776	0.846	0.641	0.684	0.71	0.792
Çin	0.333	0.39	0.452	0.486	0.483	0.511	0.541	0.653	0.744	0.795	0.826	0.869	0.893	0.881	0.848	0.961	0.886	0.855	1.023	1.092	0.726
Hong	0.54	0.529	0.503	0.475	0.443	0.365	0.387	0.363	0.378	0.34	0.331	0.32	0.288	0.276	0.252	0.246	0.184	0.175	0.147	0.133	0.333
Tayvan	0.442	0.462	0.442	0.469	0.491	0.504	0.497	0.526	0.643	0.608	0.56	0.523	0.522	0.538	0.556	0.523	0.451	0.415	0.4	0.406	0.498
Endonezya	2.121	2.018	2.262	2.43	2.435	2.342	2.369	1.97	2.302	2.261	2.311	2.497	2.46	2.446	2.704	2.863	2.819	2.169	1.914	2.344	2.351
Japonya	0.327	0.323	0.321	0.32	0.357	0.356	0.398	0.373	0.346	0.363	0.374	0.386	0.402	0.416	0.435	0.4	0.413	0.606	0.428	0.398	0.387
Kore	0.614	0.594	0.563	0.53	0.554	0.513	0.529	0.555	0.612	0.622	0.558	0.558	0.593	0.55	0.592	0.602	0.537	0.495	0.503	0.555	0.561
Malezya	0.258	0.271	0.284	0.338	0.379	0.405	0.43	0.455	0.534	0.458	0.418	0.195	0.474	0.465	0.439	0.511	0.437	0.506	0.51	0.73	0.424
Meksika	0.394	0.45	0.445	0.414	0.427	0.451	0.438	0.436	0.375	0.39	0.383	0.395	0.377	0.405	0.398	0.378	0.443	0.425	0.427	0.429	0.414
Yeni Zelanda	1.418	1.334	1.138	1.173	1.145	1.096	1.18	1.209	1.26	1.098	0.952	1.016	1.028	0.936	0.944	0.902	0.849	0.822	0.825	0.655	1.049
Papua Yeni Gine	0.007	-	-	-	-	-	-	0.008	0.009	-	-	-	-	-	-	0.004	0.002	0.002	0.001	0.005	0.004
Peru	0.176	0.159	0.178	0.188	0.302	0.31	0.302	0.33	0.271	0.255	0.262	0.211	0.221	0.241	0.231	0.235	0.232	0.206	0.235	0.229	0.238
Filipinler	0.141	0.203	0.239	0.231	0.261	0.257	0.269	0.36	0.234	0.202	0.498	0.163	0.164	0.198	0.184	0.187	0.18	0.145	0.162	0.166	0.222
Rusya	0.453	0.417	0.385	0.378	0.341	0.414	0.327	0.322	0.403	0.428	0.493	0.565	0.693	0.668	0.662	0.647	0.785	0.762	0.576	0.534	0.512
Singapur	0.218	0.203	0.205	0.232	0.255	0.292	0.288	0.338	0.446	0.434	0.542	0.456	0.463	0.477	0.406	0.424	0.405	0.389	0.237	0.307	0.35
Tayland	0.557	0.622	0.676	0.649	0.666	0.64	0.61	1.225	0.609	0.624	0.639	0.658	0.678	0.693	0.71	0.677	0.664	0.654	0.621	0.69	0.678
ABD	0.981	1.039	1.036	1.027	1.068	1.052	1.109	1.099	1.154	1.142	1.096	1.099	1.066	1.107	1.07	1.007	1.063	1.042	0.957	0.938	1.057
Vietnam	0.25	0.283	0.345	0.398	0.451	0.395	0.47	0.425	0.45	0.41	0.346	0.3	0.308	0.382	0.43	0.506	0.543	0.601	0.595	0.676	0.428
Yıl Ort.	0.62	0.655	0.657	0.657	0.68	0.683	0.689	0.68	0.675	0.689	0.697	0.683	0.706	0.7	0.716	0.684	0.679	0.637	0.609	0.646	-

Çizelge 11. Mobilya Rekabet Düzeyi.

Ülkeler	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Yıl Ort.
Türkiye	1.101	1.096	1.047	1.182	1.302	1.329	1.426	1.489	1.391	1.511	1.433	1.32	1.277	1.283	1.401	1.538	1.531	1.455	1.655	1.585	1.367
Avustralya	0.154	0.143	0.129	0.122	0.1	0.105	0.094	0.076	0.073	0.079	0.065	0.081	0.081	0.069	0.069	0.064	0.055	0.056	0.058	0.057	0.086
Brunei	0.046	0.007	0.008	0.011	0.004	0.014	0.007	0.005	0.006	0.018	0.012	0.015	0.033	0.018	0.025	0.017	0.011	0.025	0.004	0.005	0.014
Kanada	1.596	1.536	1.508	1.264	1.077	0.974	0.994	0.677	0.911	0.853	0.812	0.886	0.994	0.991	0.959	0.948	0.845	0.756	0.878	0.887	1.017
Şili	0.181	0.143	0.116	0.063	0.075	0.066	0.069	0.051	0.043	0.048	0.04	0.037	0.032	0.03	0.146	0.032	0.023	0.022	0.027	0.03	0.063
Çin	2.373	2.466	2.53	2.52	2.697	2.769	2.914	2.976	3.334	3.259	3.114	2.984	2.892	2.885	2.906	2.852	2.816	2.841	2.914	2.812	2.842
Hong	0.562	0.435	0.35	0.282	0.258	0.197	0.181	0.182	0.164	0.161	0.162	0.142	0.126	0.127	0.113	0.107	0.072	0.071	0.066	0.067	0.191
Tayvan	0.729	0.69	0.612	0.557	0.574	0.536	0.54	0.575	0.566	0.519	0.507	0.494	0.479	0.469	0.466	0.473	0.437	0.417	0.386	0.336	0.518
Endonezya	1.931	1.869	1.696	1.494	1.314	1.255	1.164	0.852	0.876	0.855	0.844	0.834	0.8	0.744	0.749	0.885	0.94	0.892	0.805	0.695	1.074
Japonya	0.126	0.136	0.14	0.139	0.168	0.167	0.185	0.179	0.165	0.138	0.122	0.102	0.113	0.113	0.12	0.112	0.09	0.089	0.098	0.091	0.129
Kore	0.133	0.163	0.196	0.176	0.165	0.18	0.188	0.261	0.329	0.357	0.324	0.257	0.267	0.222	0.221	0.227	0.184	0.151	0.162	0.169	0.216
Malezya	1.253	1.243	1.275	1.243	1.267	1.27	1.22	1.213	1.211	1.038	0.957	0.919	0.931	0.889	0.98	0.939	0.988	0.793	0.82	0.791	1.062
Meksika	2.227	2.245	2.067	1.802	1.637	1.524	1.65	1.634	1.736	1.796	1.884	1.793	1.896	1.903	1.767	1.604	1.452	1.526	1.758	1.704	1.78
Yeni Zelanda	0.437	0.407	0.446	0.465	0.392	0.395	0.385	0.392	0.282	0.234	0.238	0.207	0.196	0.168	0.168	0.151	0.111	0.113	0.126	0.13	0.272
Papua Yeni Gine	0.014	-	-	-	-	-	-	0.001	0.015	-	-	-	-	-	-	0.002	0.002	0.007	0.001	0.005	0.005
Peru	0.113	0.116	0.095	0.097	0.104	0.07	0.06	0.06	0.063	0.06	0.061	0.054	0.043	0.037	0.034	0.03	0.04	0.063	0.028	0.028	0.062
Filipinler	0.675	0.724	0.576	0.451	0.478	0.354	0.324	0.4	0.367	0.497	0.573	0.475	0.431	0.465	0.465	0.527	0.471	0.316	0.492	0.445	0.475
Rusya	0.113	0.104	0.11	0.115	0.09	0.099	0.067	0.048	0.075	0.074	0.073	0.078	0.098	0.101	0.094	0.113	0.126	0.127	0.065	0.057	0.091
Singapur	0.082	0.093	0.089	0.098	0.112	0.11	0.106	0.109	0.098	0.289	0.089	0.072	0.076	0.066	0.061	0.055	0.039	0.038	0.048	0.065	0.089
Tayland	1.094	1.068	0.927	0.787	0.709	0.624	0.633	0.579	0.527	0.542	0.463	0.381	0.388	0.384	0.389	0.405	0.445	0.469	0.517	0.455	0.589
ABD	0.614	0.624	0.639	0.608	0.621	0.566	0.611	0.614	0.603	0.586	0.571	0.53	0.519	0.51	0.489	0.448	0.398	0.362	0.391	0.392	0.534
Vietnam	3.114	3.679	3.993	4.238	3.939	3.721	3.856	3.218	2.918	2.677	2.609	2.334	2.271	2.25	2.288	2.579	2.838	2.821	2.998	2.764	3.055
Yıl Ort.	0.848	0.904	0.883	0.843	0.813	0.777	0.794	0.708	0.716	0.742	0.712	0.666	0.663	0.653	0.662	0.641	0.632	0.609	0.649	0.616	-

4. Sonuçlar

Küresel ticarete oluşan dönemsel değişimler, savaşlar ve finansal krizler ülkelerin planlı olarak belirledikleri faaliyetlerinin aksamasına ya da gerilemesine neden olabilmektedir. Bu durumların son zamanlarda daha sık olarak yaşanması ülkeleri farklı alternatiflere yöneltmek ve pazar arayışlarını hızlandırmak zorunda bırakmaktadır. Sahip oldukları ekonomik güç ve nüfus potansiyeli dikkate alındığında, Amerika ve Çin gibi dünyanın iki önemli pazar ve üretim gücünü elinde bulunduran APEC, alternatif pazarlar arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Türkiye'nin başta Avrupa Birliği (AB) olmak üzere birçok yapı ile ekonomik iş birlikleri devam ediyor olmasına karşın son yıllarda APEC ülkeleri ile artan dış ticaret ilişkileri incelenmeye değer niteliktedir.

Ekonomik yapılar içinde güçlü olmak ve piyasalarda etkin konumda bulunmak güçlü rekabet koşullarını gerektirir. Tüm sektörel alanlarda rekabet gücünü elinde bulundurabilmek özellikle bizim gibi gelişmekte olan ekonomiler için kolay değildir. Yapılması gereken rekabet üstünlüğü olan, rekabet edebilecek sektörlerin belirlenmesi ve rekabet gücünün devamlılığı için önlemlerin alınmasıdır. Tüm sektörler bir bütün olarak bakıldığında rekabet gücünün alt sektörel düzeyde hangi konumda olduğunun belirlenmesi mümkün olmamaktadır. Bu nedenle sektörel yapıların ayrı ayrı incelenmesi rekabet güçlerinin belirlenebilmesi ve devamlılık için gerekli tedbirlerin alınması önemlidir. Bu çalışmada Türkiye'nin önemli sektörel yapılarından olan orman ürünleri sanayi sektörünün APEC üyeleri karşısında nasıl bir rekabet konumunda olduklarının belirlenmesi amaçlanmış ve bu doğrultuda açıklanmış karşılıklı üstünlük indeksi kullanılmıştır. Orman ürünleri sanayini oluşturan üç alt sektör kapsamında (ağaç ve ağaç ürünleri, kâğıt ve kâğıt ürünleri ve mobilya) Türkiye'nin ve APEC üyesi 21 ülkenin dış ticaret verileri kullanılarak yapılan hesaplama ticari ilişkilerin artış gösterdiği son yirmi yıllık veriler dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir.

Ağaç ve ağaç ürünleri alanında yapılan hesaplamalar sonucunda Türkiye'nin 2022 ve 2023 yıllarında rekabet edebilecek bir konuma sahip olduğu belirlenmiştir. Bu alanda özellikle Yeni Zelanda'nın sahip olduğu rekabet gücü son derece yüksektir. Türkiye'nin bu alt sektör grubunda rekabet edebilecek ve pazar yarısına girebilecek olduğu ülkeler Malezya, Tayland ve Vietnam gibi ülkelerdir. Kâğıt ve kâğıt ürünleri alt sektörel grubunda incelenen yıllar kapsamında rekabet gücümüzün sürekli artış gösterdiği görülmekle birlikte özellikle 2016 yılı ve sonrası rekabette söz sahibi olacak konuma eriştiğimiz görülmektedir. Ülkelerin ortalama rekabet değerleri Türkiye'nin tüm ülkeler ile rekabet edebilecek yetkinlikte

olduğunu göstermektedir. Mobilya alt sanayi grubu rekabet gücü bakımından Türkiye'nin en güçlü olduğu ürün grubu niteliğindedir. İncelenen tüm yıllarda sahip olduğumuz rekabet gücü, tüm APEC ülkeleri ile rekabet edecek yapıda olduğumuzu ve pazar hakimiyeti kurabilecek düzeye sahip olduğumuzu göstermektedir.

Yapılan hesaplamalar özellikle mobilya ve sonrasında kâğıt ve kâğıt ürünleri alanında Türkiye'nin APEC üyesi ülkeler ile yarış içinde olabilecek bir üretim ve dış ticaret gücüne sahip olduğunu göstermektedir. Özözen'in (2024) Türkiye ile seçilmiş on ülkenin mobilya sektöründeki rekabet gücü karşılaştırdığı çalışmada, Türkiye'nin Almanya, ABD ve Kanada'ya rekabet üstünlüğü sağladığı belirlenmiştir. Türkiye ile BRICS ülkelerinin karşılaştırıldığında başka bir çalışmada ise mobilya grubu alanında Türkiye'nin Çin dışındaki diğer BRICS ülkelere göre rekabet avantajına sahip olduğu tespit edilmiştir (Akyüz ve Akyüz, 2020a). Akyüz ve Akyüz (2020b) Türkiye'nin kâğıt ve kâğıt ürünleri sektöründe BRICS ülkelere göre önemli bir rekabet avantajına sahip olduğu belirlemiştir. Ağaç ve ağaç ürünleri ürün grubu ise sahip olduğu rekabet gücü ile Türkiye'ye üstünlük getirmekten uzak gözükmemektedir. Yapılan diğer bir çalışmada da, Türkiye'nin ağaç ve ağaç ürünleri sektöründe Hindistan dışındaki diğer BRICS ülkelere rekabet üstünlüğü sağlayamadığı bulunmuştur (Akyüz ve Akyüz, 2020b). Ülkelerin refah seviyesi ve sahip oldukları rekabet gücünün aynı doğrultuda hareket etmekte oldukları kabulü ile kaynaklarımızın etkin kullanımı, pazar paylarının korunabilmesi ve yeni pazarlara açılabilme açısından güçlü olduğumuz sektörlerde destekleyici tedbirler almak zorundayız. Türkiye'de son yıllarda yaşanmakta olan ekonomik sorunlardan çıkış yolu olarak kabul edilen ihracat etkinliğinin sağlanması için döviz kurları üzerinde ihracat destekli hamleler pazar rekabeti açısından işe yaramakta olduğunu göstermektedir. Ancak kurlarda ihracatçıları destekler hamlelerin kalıcı bir çözüm getirmeyecek olduğu açıktır. Özellikle maliyet azaltıcı hamleler, teknolojik değişimler ve rekabet halinde olduğumuz alt sektörel gruplarda bize rakip konumda olabilecek ülkelere karşı verimlilik artışı sağlamak son derece önemlidir. Ayrıca üretim alanlarında eğitilmiş işgücü varlığı, lojistik ve tedarikçi gibi destekleyici alt yapı organizasyonları, üniversiteler ve araştırma kurumlarının bilimsel destekleri ve kümelenme gibi üretim odaklı işbirlikleri kalıcı üstünlük için gereklidir. Bunların yanı sıra rekabette güçlü kalabilmek için teknoloji destekli yenilik oluşumu ve maliyet azaltıcı tedbirleri içeren yönetsel faaliyetler dikkatle uygulanması gereken diğer tedbirler olmalıdır.

Kaynaklar

- Akyüz, K.C., & Akyüz, İ. (2020a). BRICS countries and Türkiye's competition comparative analysis of the furniture industry sector. *Sigma Journal of Engineering and Natural Sciences*, 11(2), 149-158.
- Akyüz, K.C., & Akyüz, İ. (2020b). Paper and paper products and wood and wood products sectors competition analysis: BRICS countries and Turkey. *Journal of Anatolian Environmental and Animal Sciences*, 5(5), 814-818.
- Altay, B., & Gürpınar, K. (2008). Açıklanmış karşılıklı üstünlükler ve bazı rekabet gücü endeksleri: Türk mobilya sektörü üzerine bir uygulama. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(1), 257-274.
- Anonim, (2024). www. mfa.gov.tr. Erişim Tarihi: 08.10.2024
- APEC (2024). Regional Trends Analysis (Reports). Erişim adresi: <https://www.apec.org/publications/2024/08/apec-regional-trends-analysis--august-2024#>. Erişim Tarihi: 08.10.2024.
- Balassa, B. (1965). Trade liberalization and revealed comparative advantage. *The Manchester School of Economic and Social Studies*, 33(2), 99-123.
- Başar, H. (2007). Asya pasifik ekonomik işbirliği (APEC). *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, 24, İnternet Adresi: http://www.mfa.gov.tr/asya-pasifik-ekonomik-isbirligi-_apec_.tr.mfa, Erişim Tarihi: 11.10.2024.
- Kum, H. (1999). Rekabet gücünü belirleyen faktörler: yeni yaklaşımlar. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14, 165-178.
- Liesner, H.H. (1958). The european common market and british industry. *Economic Journal*, 68(270), 302-316.
- Özözen, S. (2024). Türkiye'nin mobilya sektöründe uluslararası rekabet gücü: Seçilmiş ülkeler ile karşılaştırmalı analiz. *Mobilya ve Ahşap Malzeme Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 107-120.
- Öztürk, M.B.E (2020). Türkiye'nin uluslararası pazar arayışında bir alternatif olarak APEC. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(2), 114-124.
- Trademap (2024). *Trade Statistics for International Business Development* [Veri seti]. Erişim adresi: <https://www.trademap.org/Index.aspx?nvpm=1%7>. Erişim Tarihi: 08.10.2024.
- Terzi, F. (2019). 'Uluslararası örgütlerin kurulma sebepleri: Şanghay işbirliği örgütü örneği'. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Türk, F. (2012). Asya pasifik ekonomik işbirliği. *AFASAM*, İnternet Adresi: www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi:11.10.2024.